

Правління Національного банку України

Р І Ш Е Н Н Я

20 липня 2023 року

Київ

№ 248-рш

Про виведення з ринку системно важливого банку АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА “СЕНС БАНК”

Розглянувши пропозицію Комітету з питань нагляду та регулювання діяльності банків, оверсайту платіжної інфраструктури про виведення з ринку системно важливого банку АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА “СЕНС БАНК” (далі – АТ “СЕНС БАНК”) відповідно до вимог пункту 15 розділу VII “Прикінцеві положення” Закону України “Про банки і банківську діяльність” (далі – Закон про банки), викладену в рішенні від 11 липня 2023 року № 24/1291-рк/БТ, та пояснювальну записку Департаменту інтегрованого нагляду за банками, складену за результатами безвизного банківського нагляду за діяльністю АТ “СЕНС БАНК”, Правління Національного банку України зазначає таке.

Відповідно до частини сьомої статті 34 Закону про банки банк зобов’язаний щороку подавати до Національного банку України відомості про свою структуру власності, а також повідомляти Національний банк України про всі зміни структури власності банку в порядку та строки, установлені Національним банком України. Власники істотної участі у банку та ключові учасники у структурі власності банку зобов’язані протягом 10 робочих днів з дня настання відповідних змін надавати банку інформацію та документи, необхідні для формування відомостей про структуру власності банку.

Банк подає до Національного банку України, зокрема, відомості про остаточних ключових учасників у структурі власності банку та про власників істотної участі в банку, а також схематичне зображення структури власності банку в порядку, визначеному Положенням про порядок подання відомостей про структуру власності банку, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 21 травня 2015 року № 328, зі змінами (далі – Положення № 328).

Згідно з пунктом 3 розділу I Положення № 328 остаточні ключові учасники – це ключові учасники – фізичні особи, а також ключові учасники – юридичні особи, які у своєму складі не мають ключових учасників. Остаточними ключовими учасниками також є держава (в особі відповідного органу державної влади), територіальна громада (в особі відповідного органу місцевого самоврядування), міжнародна фінансова установа, а також публічна компанія.

Відповідно до статті 2 Закону про банки істотною участю є пряме та/або опосередковане володіння однією особою самостійно чи спільно з іншими особами 10 і більше відсотками статутного капіталу та/або права голосу акцій, паїв юридичної особи або незалежна від формального володіння можливість значного впливу на управління чи діяльність юридичної особи.

Так, за інформацією, наданою АТ “СЕНС БАНК” (лист від 08 травня 2023 року № 18452-22, зареєстрований Національним банком України 08 травня 2023 року за № 230/43658), власниками істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” станом на 20 березня 2023 року є:

1) АВН Ukraine Limited (власник прямої істотної участі (акціонер), якому належить 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”) (місцезнаходження юридичної особи: Кіпр, м. Нікосія);

2) АВН Holdings S.A. (власник прямої істотної участі (акціонер), якому належить 57,6006% акцій АТ “СЕНС БАНК”. АВН Holdings S.A. є єдиним учасником АВН Ukraine Limited, якому належить 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”) (місцезнаходження юридичної особи: Люксембург, м. Люксембург);

3) Фрідман М. М. (власник опосередкованої істотної участі через АВН Holdings S.A. (32,8632%), якому належить 57,6006% акцій АТ “СЕНС БАНК”. АВН Holdings S.A. належить 100% АВН Ukraine Limited, якому належить 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”) (громадянин Російської Федерації та Ізраїлю);

4) Авен П. О. (власник опосередкованої істотної участі через АВН Holdings S.A. (12,4018%), якому належить 57,6006% акцій АТ “СЕНС БАНК”. АВН Holdings S.A. належить 100% АВН Ukraine Limited, якому належить 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”) (громадянин Російської Федерації та Латвії);

5) Косогов А. М. (власник опосередкованої істотної участі через АВН Holdings S.A. (40,9614%), якому належить 57,6006% акцій АТ “СЕНС БАНК”. АВН Holdings S.A. належить 100% АВН Ukraine Limited, якому належить 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”) (громадянин Російської Федерації).

Фрідман М. М., Авен П. О. та Косогов А. М. є також остаточними ключовими учасниками в структурі власності АТ “СЕНС БАНК” станом на 20 березня 2023 року, кожен з яких опосередковано володіє часткою більше 10% в статутному капіталі АТ “СЕНС БАНК”.

Косогов А. М. набув істотну участь в АТ “СЕНС БАНК” з порушенням вимог банківського законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку України, без отримання погодження Національного банку України.

У зв'язку з наявністю в структурі власності АТ “СЕНС БАНК” особи, яка визнана Національним банком України власником істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” та якою не погоджено з Національним банком України набуття істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” в порядку, визначеному законодавством України (Косогов А. М.), а також з огляду на те, що структура власності АТ “СЕНС БАНК” не була приведена у відповідність до вимог щодо її прозорості у встановлений Національним банком України строк, 08 травня 2023 року Національним банком України прийнято рішення про визнання структури власності АТ “СЕНС БАНК” непрозорою.

Слід зазначити про пов'язаність власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” з країною-агресором Російською Федерацією, яка здійснила повномасштабне військове вторгнення на територію України 24 лютого 2022 року, що завдає значного репутаційного ризику та має суттєвий негативний вплив на діяльність АТ “СЕНС БАНК”.

Щодо осіб, які є остаточними ключовими учасниками в структурі власності АТ “СЕНС БАНК”, зауважуємо, що в обґрунтуванні щодо застосування санкцій Європейського Союзу до Михайла Фрідмана та П'ютра Авена, викладеному в рішенні Ради Європейського Союзу від 28 лютого 2022 року № 2022/336, йдеться про те, що зазначені особи активно підтримували матеріально або фінансово та отримували вигоду від російських посадових осіб, відповідальних за анексію Криму та дестабілізацію України. Михайло Фрідман та П'ютр Авен підтримували дії та політику, які підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України.

В обґрунтуванні щодо застосування санкцій Європейського Союзу до Михайла Фрідмана деталізується, що він спромігся налагодити тісні зв'язки з адміністрацією президента Російської Федерації Путіна В. В., і його називають провідним російським фінансистом і особою з найближчого оточення Путіна В. В., завдяки чому Фрідману М. вдалося придбати державні активи. Путін В. В. винагородив лояльність “Альфа-груп” до російської влади, надавши політичну допомогу планам іноземних інвестицій “Альфа-груп”.

Обґрунтовуючи застосування санкцій Європейського Союзу до П'ютра Авена, рішення Ради Європейського Союзу від 28 лютого 2022 року № 2022/336 визначає, що Авен П. є одним із найближчих олігархів Путіна В. В. та важливим акціонером “Альфа-груп”, до складу якого входить один із найбільших російських банків “Альфа-Банк”. П'ютр Авен отримав вигоди від своїх зв'язків з урядом; Путін В. В. винагородив лояльність “Альфа-груп” до російської влади, надавши політичну допомогу планам іноземних інвестицій “Альфа-груп”.

Варто наголосити, що пов'язаність Михайла Фрідмана та П'ютра Авена з Російською Федерацією та їх підтримка дій та політики, які загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України, викладена також і в обґрунтуванні рішень інших іноземних країн, які застосували санкції

до цих осіб у відповідь на повномасштабну війну, яку Російська Федерація розв'язала і веде проти України.

Про негативний вплив репутаційного ризику на діяльність АТ “СЕНС БАНК” зазначено у звіті незалежного аудитора суб'єкта аудиторської діяльності ТОВ “РСМ Україна” за результатами аудиту річної фінансової звітності АТ “СЕНС БАНК” за 2022 рік. Так, аудитор звернув увагу на те, що управлінський персонал АТ “СЕНС БАНК” дійшов висновку, що існує суттєва невизначеність, яка може поставити під значний сумнів здатність АТ “СЕНС БАНК” продовжувати свою діяльність на безперервній основі (сторінка 1 звіту незалежного аудитора “суттєва невизначеність, що стосується безперервної діяльності”, сторінка 20 примітки 2 до фінансової звітності за 2022 рік “Принципи облікової політики”, “суттєві облікові судження та оцінки”). Водночас у примітці 2 до фінансової звітності за 2022 рік “Принципи облікової політики” відзначено, що як наслідок цього може бути неможливим реалізувати АТ “СЕНС БАНК” свої активи та погасити зобов'язання за звичайного перебігу господарської діяльності (сторінка 20 “суттєві облікові судження та оцінки”).

Також ТОВ “РСМ Україна” зазначено, що АТ “СЕНС БАНК” перебувало і надалі перебуває під додатковим тиском репутації опосередкованих та прямих власників АТ “СЕНС БАНК”, у тому числі кінцевих бенефіціарних власників – резидентів Російської Федерації (сторінка 2 звіту незалежного аудитора “суттєва невизначеність, що стосується безперервної діяльності”).

Додатковий вплив репутаційного ризику власників АТ “СЕНС БАНК” спричинив суттєвий відплив залучених коштів, і як наслідок, АТ “СЕНС БАНК” у 2022 році набуло статусу спеціалізованого ощадного банку (більше ніж 50% пасивів АТ “СЕНС БАНК” належать коштам фізичних осіб) (сторінка 2 звіту незалежного аудитора “пояснювальний параграф – обставини діяльності Банку”).

Крім того, ТОВ “РСМ Україна” під час проведення аудиту визначило найбільш значущі ризики, зокрема бізнес-ризик: АТ “СЕНС БАНК” належить до підприємств, що становлять суспільний інтерес, є банківською установою, здійснює свою діяльність в економічному, політичному середовищі та війсьній агресії Російської Федерації. Основними складовими ризику для АТ “СЕНС БАНК” є репутаційний ризик власників АТ “СЕНС БАНК” та пов'язана з ним фінансова поведінка клієнтів АТ “СЕНС БАНК” як у частині непогашення кредитної заборгованості, так і в частині відпливів залучених коштів (сторінка 2 звіту незалежного аудитора “пояснювальний параграф – обставини діяльності Банку” та сторінка 7 “аудиторські оцінки”).

У звіті про управління (звіті керівництва) за 2022 рік зазначено, що в 2022 році на бізнес та результати діяльності АТ “СЕНС БАНК” впливали як наслідки збройної агресії Російської Федерації проти України, так і репутаційний

ризик власників АТ “СЕНС БАНК” (сторінка 25 “результати діяльності Банку за звітний рік”).

Динаміка окремих показників діяльності АТ “СЕНС БАНК” також свідчить про суттєвий негативний вплив на фінансовий стан АТ “СЕНС БАНК” репутаційного ризику власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК”, що підтверджується порівнянням показників цього банку з іншими системно важливими банками.

Так, за даними поданих до Національного банку України файлів із показниками статистичної звітності 6ВХ “Дані про розмір кредитного ризику за активними банківськими операціями” та D5X “Дані про кредити (за класифікаціями видів кредитів та контрагентів)” за період із 01 березня 2022 року до 01 липня 2023 року (без урахування зміни офіційного курсу гривні до іноземних валют) темп приросту кредитного ризику за кредитними операціями АТ “СЕНС БАНК” становив 27%, за іншими системно важливими банками в цілому збільшення становило 14%. Кредитний ризик за кредитними операціями з юридичними особами АТ “СЕНС БАНК” збільшився на 42%, за іншими системно важливими банками – на 12%, із фізичними особами в АТ “СЕНС БАНК” збільшився на 21%, за іншими системно важливими банками – на 28%.

Темп приросту непрацюючих кредитних операцій АТ “СЕНС БАНК” становив 63%, за іншими системно важливими банками зростання в цілому на 29%. Непрацюючі кредитні операції з юридичними особами АТ “СЕНС БАНК” збільшилися на 205%, за іншими системно важливими банками – на 27%, з фізичними особами в АТ “СЕНС БАНК” збільшилися на 26%, за іншими системно важливими банками – на 47%.

Темп приросту кредитного ризику за непрацюючими кредитними операціями АТ “СЕНС БАНК” становив 41%, за іншими системно важливими банками зростання в цілому на 20%. Кредитний ризик за непрацюючими кредитними операціями з юридичними особами АТ “СЕНС БАНК” збільшився на 112%, за іншими системно важливими банками – на 18%, з фізичними особами в АТ “СЕНС БАНК” збільшився на 26%, за іншими системно важливими банками – на 37%.

Погіршення платіжної дисципліни позичальників АТ “СЕНС БАНК” призводить до зростання кредитного ризику, який чинить негативний тиск на регулятивний капітал АТ “СЕНС БАНК”. Так, за даними файлів із показниками статистичної звітності 42X “Дані щодо максимального ризику на одного контрагента”, С5X “Додаткові дані для розрахунку економічних нормативів”, 6DX “Дані про дотримання економічних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції” за період із 01 березня 2022 року до 01 липня 2023 року регулятивний капітал АТ “СЕНС БАНК” зменшився на 50%, водночас

регулятивний капітал інших системно важливих банків у цілому збільшився на 29%.

У зв'язку зі зменшенням регулятивного капіталу АТ “СЕНС БАНК” погіршилися значення економічних нормативів, базою для розрахунку яких є регулятивний капітал. Зокрема, за період із 01 березня 2022 року до 01 липня 2023 року значення нормативу Н2 АТ “СЕНС БАНК” зменшилося з 12,9% до 11,8%, або на 1,1 п. п. (за нормативного значення не менше ніж 10%, встановленого в пункті 1.7 глави 1 розділу IV Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368 (зі змінами) (далі – Інструкція № 368). Водночас за іншими системно важливими банками в цілому середньозважене значення нормативу Н2 збільшилося на 11,3 п. п.

В абзаці першому пункту 1.1 глави 1 розділу II Інструкції № 368 визначено, що регулятивний капітал є одним з найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків. Норматив Н2 відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями (чим нижче значення цього нормативу, тим більша частка ризику, що її беруть на себе вкладники і кредитори).

Таким чином, ураховуючи зазначену динаміку нормативу Н2, частка ризику, яку на себе беруть вкладники і кредитори АТ “СЕНС БАНК”, є значно вищою, ніж за іншими системно важливими банками.

Репутаційний ризик власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК”, погіршення якості його кредитів також мали негативний вплив і на стан ліквідності АТ “СЕНС БАНК”. Так, за даними файлів із показниками статистичної звітності 01Х “Дані про залишки на рахунках” за період із 24 лютого 2022 року до 01 липня 2023 року кошти фізичних осіб в АТ “СЕНС БАНК” у національній валюті зменшилися на 13% (або на 3,2 млрд грн), в іноземній валюті (в доларовому еквіваленті) – на 30% (або на 0,3 млрд дол. еквів.), водночас за іншими системно важливими банками – в цілому збільшилися відповідно на 57% та на 6%. Кошти юридичних осіб в АТ “СЕНС БАНК” у національній валюті зменшилися на 43% (або на 10,6 млрд грн), в іноземній валюті (в доларовому еквіваленті) – на 45% (або на 0,2 млрд дол. еквів.), водночас за іншими системно важливими банками – в цілому збільшилися відповідно на 51% та на 43%.

Загальний тренд на відплив коштів клієнтів АТ “СЕНС БАНК” спостерігався з березня до жовтня 2022 року. З метою збереження ліквідності та нівелювання негативного впливу репутаційного ризику власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК”, покладаючись насамперед

на кошти фізичних осіб, суттєво підвищувало процентні ставки за депозитами фізичних осіб.

Так, за даними файлів із показниками статистичної звітності F4X “Дані про суми і процентні ставки за наданими кредитами та залученими депозитами (за класифікаціями контрагентів і рахунків)” в АТ “СЕНС БАНК” середньозважені процентні ставки за депозитами фізичних осіб, зокрема, становили за жовтень 2022 року: у національній валюті – 16,1%, в іноземній валюті – 3,0% (за іншими системно важливими банками – у цілому відповідно 9,9% та 0,4%); за грудень 2022 року: у національній валюті – 17,3%, в іноземній валюті – 3,0% (за іншими системно важливими банками – у цілому відповідно 11,5% та 0,4%); за лютий 2023 року: у національній валюті – 17,6%, в іноземній валюті – 3,4% (за іншими системно важливими банками – у цілому відповідно 11,6% та 0,4%); за квітень 2023 року: у національній валюті – 14,6%, в іноземній валюті – 2,7% (за іншими системно важливими банками – у цілому відповідно 12,1% та 0,7%); за травень 2023 року: у національній валюті – 14,1%, в іноземній валюті – 2,7% (за іншими системно важливими банками – у цілому відповідно 13,3% та 0,7%); за червень 2023 року: у національній валюті – 14,3%, в іноземній валюті – 2,8% (за іншими системно важливими банками – у цілому відповідно 13,7% та 1,0%).

Зазначене збільшує ресурсну залежність АТ “СЕНС БАНК” від коштів населення та процентні витрати за ними, що, у тому числі погіршує ефективність діяльності АТ “СЕНС БАНК”. Зокрема за період із 01 березня 2022 року до 01 липня 2023 року витратність процентних зобов’язань АТ “СЕНС БАНК” зросла з 4,4% до 7,2%, за іншими системно важливими банками – у цілому з 2,8% до 4,0%, чистий спред АТ “СЕНС БАНК” скоротився з 7,6% до 5,8% за збільшення цього показника за іншими системно важливими банками в цілому з 6,8% до 7,4%.

Таким чином, аналіз динаміки окремих показників діяльності АТ “СЕНС БАНК” порівняно з іншими системно важливими банками свідчить про те, що репутаційний ризик власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” має суттєвий негативний вплив на його діяльність, призводить до погіршення якості кредитного портфеля та відповідно зниження рівня капіталу, погіршення стану ліквідності.

Згідно з рішенням Ради Європейського Союзу від 28 лютого 2022 року № 2022/336, що вносить зміни до рішення Ради Європейського Союзу від 17 березня 2014 року № 269/2014¹, до переліку фізичних осіб, до яких застосовуються санкції, включені зокрема Фрідман Михайло Маратович та Авен Пьотр Олегович. Відповідно до застосованих санкцій всі кошти, рахунки та

¹ Consolidated text: Council Regulation (EU) No 269/2014 of 17 March 2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0269-20220228>)

економічні ресурси, що належать Фрідману М. М. та Авену П. О. або контролюються ними, були заблоковані (заморожені). Крім того, Михайла Фрідмана та П'ютра Авена² включено до переліку осіб, які підпадають під санкції Великобританії³, Канади⁴, Швейцарії⁵, Австралії⁶ та Нової Зеландії⁷, які передбачають блокування (замороження) активів.

Указами Президента України від 19 жовтня 2022 року № 726/2022 та № 727/2022 уведено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 жовтня 2022 року “Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”, згідно з якими до власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” Фрідмана М. М., Авена П. О. та Косогова А. М. застосовані строком на десять років персональні санкції, які передбачають такі обмежувальні заходи відповідно до Закону України “Про санкції”:

блокування активів – тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними;

обмеження торговельних операцій (повне припинення);

обмеження, часткове чи повне припинення транзиту ресурсів, польотів та перевезень територією України (повне припинення);

запобігання виведенню капіталів за межі України;

зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань;

анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, одержання (наявність) яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, зокрема, анулювання чи зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами;

заборона участі у приватизації, оренді державного майна резидентами іноземної держави та особами, які прямо чи опосередковано контролюються резидентами іноземної держави або діють в їх інтересах;

заборона або обмеження заходження іноземних невійськових суден та військових кораблів до територіального моря України, її внутрішніх вод, портів та повітряних суден до повітряного простору України або здійснення посадки на території України (повна заборона);

² <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-announces-historic-round-of-sanctions-15-march-2022>

³ Consolidated list of financial sanctions targets in the UK: за посиланням https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1152000/Russia.pdf

⁴ <https://gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2022/2022-05-11/html/sor-dors84-eng.html>

⁵ https://www.seco.admin.ch/seco/de/home/Aussenwirtschaftspolitik_Wirtschaftliche_Zusammenarbeit/Wirtschaftsbeziehungen/exportkontrollen-und-sanktionen/sanktionen-embargos/sanktionsmassnahmen/massnahmen-zur-vermeidung-der-umgehung-internationaler-sanktionen.html

⁶ <https://www.dfat.gov.au/international-relations/security/sanctions/consolidated-list>

⁷ <https://www.mfat.govt.nz/en/countries-and-regions/europe/ukraine/russian-invasion-of-ukraine/sanctions>

заборона видачі дозволів, ліцензій Національного банку України на здійснення інвестицій в іноземну державу, розміщення валютних цінностей на рахунках і вкладах на території іноземної держави;

припинення видачі дозволів, ліцензій на ввезення в Україну з іноземної держави чи вивезення з України валютних цінностей та обмеження видачі готівки за платіжними картками, емітованими резидентами іноземної держави;

заборона передання технологій, прав на об'єкти права інтелектуальної власності;

позбавлення державних нагород України, інших форм відзначення;

заборона на набуття у власність земельних ділянок.

Указом Президента України від 05 липня 2023 року № 371/2023 уведено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 05 липня 2023 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”, згідно з яким до власників прямої істотної участі (акціонерів) в АТ “СЕНС БАНК” АВН Ukraine Limited та АВН Holdings S.A. застосовані строком на десять років персональні санкції, які передбачають такі обмежувальні заходи відповідно до Закону України “Про санкції”:

блокування активів – тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними;

запобігання виведенню капіталів за межі України;

заборона збільшення розміру статутного капіталу господарських товариств, підприємств, у яких резидент іноземної держави, іноземна держава, юридична особа, учасником якої є нерезидент або іноземна держава, володіє 10 і більше відсотками статутного капіталу або має вплив на управління юридичною особою чи її діяльність.

Після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну власниками істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” здійснювалась низка дій, які, як вбачається, спрямовані на уникнення поширення санкцій на відповідні активи та “обхід” (порушення) санкційного законодавства.

Так, 14 березня 2022 року власником опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” у розмірі 40,9614% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК” став Косоков А. М., який набув таку істотну участь у результаті передавання йому часток у розмірі 20,9659% та 16,3239% у статутному капіталі АВН Holdings S.A. попередніми власниками істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” Ханом Г. Б. та Кузмічовим О. В. Таке набуття Косоковим А. М. істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” здійснено без отримання погодження Національного банку України з порушенням вимог банківського законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку України.

Зазначені обставини набуття істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” у сукупності із фактом застосування до Хана Г. Б. та Кузмічова О. В. 15 березня 2022 року санкцій Радою Європейського Союзу у вигляді блокування активів (на підставі рішення Ради Європейського Союзу від 15 березня 2022 року № 2022/427, що вносить зміни до рішення Ради Європейського Союзу від 17 березня 2014 року № 269/2014) дають підстави для висновку про те, що метою зазначеного передавання часток у статутному капіталі АВН Holdings S.A. на користь Косогова А. М. було виключно уникнення поширення санкцій на ці активи Хана Г. Б. та Кузмічова О. В.

Крім того, в 2023 році Національний банк України отримав повідомлення та документи, що свідчать про наміри АВН Holdings S.A. відчужити акції АТ “СЕНС БАНК” та частку в статутному капіталі іншого акціонера АТ “СЕНС БАНК” АВН Ukraine Limited на користь Karswell Limited (Кіпр), що призведе до зменшення належної АВН Holdings S.A. істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” до рівня 24,4006% (прямого володіння) та відповідно передавання контролю над АТ “СЕНС БАНК” Karswell Limited. Зазначена угода щодо відчуження участі в АТ “СЕНС БАНК” між АВН Holdings S.A. та Karswell Limited у разі її реалізації безпосередньо суперечитиме санкціям Ради національної безпеки і оборони України, застосованим 19 жовтня 2022 року до Фрідмана М. М., Авена П. О., Косогова А. М. та 05 липня 2023 року – до АВН Holdings S.A. та АВН Ukraine Limited, а наміри та активні дії щодо її реалізації власниками істотної участі в АТ “СЕНС БАНК”, відповідно, містять ознаки дій, спрямованих на “обхід” установленого санкційного режиму (санкцій).

Ураховуючи накладені на Фрідмана М. М. та Авена П. О. санкції Радою Європейського Союзу, а також санкції Ради національної безпеки і оборони України, що були застосовані до Фрідмана М. М., Авена П. О., Косогова А. М. та АВН Ukraine Limited, АВН Holdings S.A., усі зазначені особи позбавлені права розпоряджатися власними активами та відчужувати їх у будь-який спосіб до зняття вищезазначених санкцій.

Відповідно до статті 14 Закону про банки засновники банку та власники істотної участі в банку повинні мати бездоганну ділову репутацію та задовільний фінансовий/майновий стан. Вимоги щодо ділової репутації та фінансового/майнового стану власників істотної участі в банку встановлюються Національним банком України.

Згідно з пунктом 304 глави 37 розділу V Положення про ліцензування банків, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 22 грудня 2018 року № 149 (зі змінами) (далі – Положення про ліцензування), Національний банк України здійснює постійний контроль за відповідністю власників істотної участі в банку вимогам, установленим Законом про банки та Положенням про ліцензування, щодо фінансового/майнового стану та ділової репутації.

Так, з огляду на застосування до власників істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” Фрідмана М. М. та Авена П. О. санкцій Радою Європейського Союзу, що є ознакою небездоганної ділової репутації, визначеною в підпункті 2 пункту 62 глави 6 розділу II Положення про ліцензування, 02 березня 2022 року Національний банк України прийняв рішення щодо визнання ділової репутації зазначених осіб небездоганною. У подальшому, з огляду на застосування до Фрідмана М. М. та Авена П. О. санкцій Радою національної безпеки і оборони України, а також, крім інших, наявність у Авена П. О. громадянства Російської Федерації, статусу податкового резидента Російської Федерації та місця його постійного проживання в Російській Федерації, наявність громадянства Російської Федерації у Фрідмана М. М., що є ознакою небездоганної ділової репутації, визначеною в підпункті 8 пункту 62 глави 6 розділу II Положення про ліцензування, 27 жовтня 2022 року Національний банк України прийняв рішення про розширення підстав наявності ознак небездоганної ділової репутації, передбачених Положенням про ліцензування, щодо зазначених осіб.

Також відповідно до пункту 8 частини першої статті 73 Закону про банки в разі порушення банками або іншими особами, які можуть бути об’єктом перевірки Національного банку України відповідно до Закону про банки, зокрема банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку України, Національний банк України має право застосувати заходи впливу, адекватні вчиненому порушенню або рівню такої загрози, до яких належить, зокрема, тимчасова, до усунення порушення, заборона використання власником істотної участі в банку права голосу (тимчасова заборона права голосу).

02 березня 2022 року Національний банк України прийняв рішення про застосування заходу впливу у вигляді тимчасової, до усунення порушення, заборони власникам істотної участі в АТ “СЕНС БАНК”:

Фрідману М. М. – використовувати право голосу за 94 403 641 843 простими іменними акціями в АТ “СЕНС БАНК”, що становлять 32,8632% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК”, через володіння ним 32,8632% статутного капіталу АВН Holdings S.A., яка є контролером АТ “СЕНС БАНК” шляхом володіння 100% АВН Ukraine Limited, що володіє 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”, та прямого володіння 57,6006% акцій АТ “СЕНС БАНК”;

Авену П. О. – використовувати право голосу за 35 625 717 685 простими іменними акціями в АТ “СЕНС БАНК”, що становлять 12,4018% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК”, через володіння ним 12,4018% статутного капіталу АВН Holdings S.A., яка є контролером АТ “СЕНС БАНК” шляхом володіння 100% АВН Ukraine Limited, що володіє 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”, та прямого володіння 57,6006% акцій АТ “СЕНС БАНК”.

Згодом 15 квітня 2022 року Національний банк України прийняв рішення про застосування до Косогова А. М. як до особи, яка набула істотну участь в

АТ “СЕНС БАНК” без отримання погодження Національного банку України з порушенням вимог банківського законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку України, заходу впливу у вигляді тимчасової, до усунення порушення, заборони використовувати право голосу за 117 666 731 633 простими іменними акціями в АТ “СЕНС БАНК”, що становлять 40,9614% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК”, через володіння Косошовим А. М. 40,9614% статутного капіталу АВН Holdings S.A., яка, як зазначено вище, є контролером в АТ “СЕНС БАНК” шляхом володіння 100% АВН Ukraine Limited, що володіє 42,3994% акцій АТ “СЕНС БАНК”, та прямого володіння 57,6006% акцій АТ “СЕНС БАНК”.

У зв’язку з вищевикладеним 21 квітня 2022 року за рішенням Національного банку України право голосу за акціями АТ “СЕНС БАНК”, які опосередковано належать Фрідману М. М., Авену П. О. та Косошову А. М., а також за окремими акціями в АТ “СЕНС БАНК”, які належать іншим власникам істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” АВН Ukraine Limited та АВН Holdings S.A., передано довірній особі Дянкову Сімеону Денчеву.

З огляду на застосування до власника істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” Косошова А. М. санкцій за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, а також, зокрема, наявність у нього громадянства Російської Федерації та місця його постійного проживання в Російській Федерації, Національний банк України 27 жовтня 2022 року прийняв рішення про визнання його ділової репутації небездоганною.

Національний банк України 20 березня 2023 року прийняв рішення про визнання небездоганною ділової репутації власників прямої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” АВН Holdings S.A. та АВН Ukraine Limited враховуючи, зокрема, наявність ознак небездоганної ділової репутації у власників істотної участі в юридичних особах – Фрідмана М. М., Авена П. О. та Косошова А. М., пов’язаних, у тому числі із застосуванням до них санкцій, що є ознакою небездоганної ділової репутації юридичної особи, передбаченої в пункті 70 глави 7 розділу II Положення про ліцензування.

Крім того, Національний банк України виявив щодо АВН Ukraine Limited ознаки незадовільного фінансового стану, передбачені в підпунктах 3 та 4 пункту 160 глави 18 розділу III Положення про ліцензування, а саме: невиконання АВН Ukraine Limited грошових зобов’язань на загальну суму більше одного мільйона гривень (еквівалент в іноземній валюті) протягом п’яти днів поспіль, а також накладення арешту на значну частину активів АВН Ukraine Limited та підконтрольних йому компаній.

З огляду на це, до АВН Holdings S.A. та АВН Ukraine Limited також був застосований захід впливу у вигляді тимчасової, до усунення порушення, заборони використовувати право голосу в АТ “СЕНС БАНК”, а саме:

АВН Holdings S.A. – використовувати право голосу за:

165 464 910 824 простими іменними акціями АТ “СЕНС БАНК”, що становлять 57,6006% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК”, які належать АВН Holdings S.A.;

121 797 564 660 простими іменними акціями АТ “СЕНС БАНК”, що становлять 42,3994% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК”, які належать власнику істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” АВН Ukraine Limited, єдиним учасником якого є АВН Holdings S.A. та через якого АВН Holdings S.A. володіє опосередкованою істотною участю в АТ “СЕНС БАНК”;

АВН Ukraine Limited – використовувати право голосу за 121 797 564 660 простими іменними акціями АТ “СЕНС БАНК”, що становлять 42,3994% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК”.

Відповідно до статті 73 Закону про банки тимчасова заборона права голосу передбачає заборону акціонеру банку голосувати на загальних зборах учасників банку та будь-яким чином брати участь в управлінні банком.

Статтею 35 Закону про банки передбачено, що банк та кожний власник істотної участі зобов’язані на постійній основі підтримувати рівень капіталу, достатній для одночасного дотримання:

1) нормативних значень нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу та нормативу достатності основного капіталу, встановлених Національним банком України;

2) підвищених значень нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу та нормативу достатності основного капіталу, встановлених Національним банком України згідно з частиною десятою статті 67 Закону про банки;

3) комбінованого буфера капіталу.

Відповідно до статті 58 Закону про банки власники істотної участі зобов’язані вживати своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності банку.

З урахуванням санкцій (обмежувальних заходів) до власників прямої істотної участі (акціонерів) в АТ “СЕНС БАНК” АВН Ukraine Limited, АВН Holdings S.A. та власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” Фрідмана М. М., Авена П. О., Косогова А. М. (зокрема у вигляді блокування активів), виконання ними законодавчо встановленого обов’язку на постійній основі підтримувати рівень капіталу АТ “СЕНС БАНК”, достатній для дотримання нормативних значень нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу та нормативу достатності основного капіталу, встановлених Національним банком України, та вживати своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності АТ “СЕНС БАНК” є неможливим

через позбавлення/обмеження їх права розпоряджатись активами і становить загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів АТ “СЕНС БАНК”.

Визнання небездоганною ділової репутації всіх власників істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” та застосування до них заходу впливу у вигляді тимчасової заборони використання права голосу (така заборона права голосу після 20 березня 2023 року поширюється на 100% акцій в статутному капіталі АТ “СЕНС БАНК”) створюють додаткові репутаційні ризики та, як наслідок, ризики погіршення фінансового стану АТ “СЕНС БАНК”.

Вищезазначені обставини, що стали підставою для прийняття Національним банком України рішень щодо визнання небездоганною ділової репутації власників істотної участі в АТ “СЕНС БАНК”, визнання структури власності АТ “СЕНС БАНК” непрозорою, застосування до власників істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” заходу впливу у вигляді тимчасової, до усунення порушень, заборони власникам істотної участі використовувати права голосу в АТ “СЕНС БАНК”, є наслідком їх власних дій/бездіяльності.

18 червня 2023 року набрав чинності Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану”, відповідно до якого розділ VII “Прикінцеві положення” Закону про банки доповнено новим пунктом 15, згідно з яким у період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, у разі якщо до банку, визначеного Національним банком України системно важливим, та/або до будь-якого власника (власників) істотної участі у ньому застосовано, у тому числі до дня набрання чинності Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану”, санкції іноземними державами (крім держав, що здійснили або здійснюють збройну агресію проти України, у значенні, наведеному в Законі України “Про оборону України”) або міждержавними об’єднаннями чи міжнародними організаціями та/або застосовано санкцію (санкції) відповідно до Закону України “Про санкції”, що становить (становлять) загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів такого банку та/або стабільності банківської системи через позбавлення/обмеження права особи, до якої застосовано санкцію (санкції) розпоряджатися активами, Національний банк України зобов’язаний прийняти рішення про виведення з ринку такого системно важливого банку.

Відповідно до вимог статті 2 Закону про банки системно важливим банком є банк, що відповідає критеріям, установленим Національним банком України, діяльність якого впливає на стабільність банківської системи.

Частиною четвертою статті 4 Закону про банки встановлено, що Національний банк України визначає системно важливі банки відповідно до таких критеріїв: розміру банку, ступеня фінансових взаємозв'язків, напрямів діяльності.

З урахуванням наведених положень статей 2 та 4 Закону про банки та відповідно до норм Положення про порядок визначення системно важливих банків, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 25 грудня 2014 року № 863 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 19 червня 2019 року № 79), зі змінами (далі – Положення № 863), рішенням Правління Національного банку України від 08 березня 2023 року № 95-рш АТ “СЕНС БАНК” визначено системно важливим банком.

Згідно з пунктом 3 Положення № 863 Національний банк України визначає системно важливі банки щороку за даними станом на 01 січня з-поміж банків, які здійснюють свою діяльність в Україні (крім банків, віднесених Національним банком України до категорії неплатоспроможних). АТ “СЕНС БАНК” (попередня назва – АТ “АЛЬФА-БАНК”), зважаючи на зазначені вище критерії, починаючи з 2019 року щороку визначався Національним банком України системно важливим банком.

Крім того, наказом Національного банку України від 17 квітня 2023 року № 377-но АТ “СЕНС БАНК” визначено критично важливим для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період.

За обсягом платіжної інфраструктури АТ “СЕНС БАНК” посідає провідні позиції серед банків України. Ним емітовано майже 3 мільйони платіжних карток, термін дії яких не закінчився. АТ “СЕНС БАНК” входить до п'ятірки найбільших банків за кількістю встановлених платіжних терміналів та інших електронних пристроїв у торговельній мережі (загальна кількість таких терміналів становить 8 858 одиниць).

За даними поданих АТ “СЕНС БАНК” до Національного банку України файлів із показниками статистичної звітності, станом на 01 липня 2023 року фінансовий стан АТ “СЕНС БАНК” характеризується такими показниками.

Регулятивний капітал АТ “СЕНС БАНК” становить 6 413 млн грн, зареєстрований статутний капітал – 28 726 млн грн. Значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) (далі – норматив Н2) становить 11,8%, нормативу достатності основного капіталу (Н3) – 9,1%.

Кошти клієнтів АТ “СЕНС БАНК” становлять 64 553 млн грн (або 93% від зобов'язань), із них зобов'язання перед фізичними особами – 42 847 млн грн. За даними Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, станом на 01 липня 2023 року сума можливого відшкодування вкладів фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб-підприємців) становить 43 991 млн грн.

Фінансовим результатом діяльності АТ “СЕНС БАНК” станом на 01 липня 2023 року є прибуток (поточні доходи перевищують поточні витрати) у сумі 2 169 млн грн.

Відповідно до пункту 15 розділу VII “Прикінцеві положення” Закону про банки в період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, у разі якщо до банку, визначеного Національним банком України системно важливим, та/або до будь-якого власника (власників) істотної участі у ньому застосовано, у тому числі до дня набрання чинності Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану”, санкції іноземними державами (крім держав, що здійснили або здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України “Про оборону України”) або міждержавними об’єднаннями, або міжнародними організаціями та/або застосовано санкцію (санкції) відповідно до Закону України “Про санкції”, що становить (становлять) загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку та/або стабільності банківської системи через позбавлення/обмеження права особи, до якої застосовано санкцію (санкції), розпоряджатися активами, Національний банк України зобов’язаний прийняти рішення про виведення з ринку системно важливого банку.

Із наведеного вище вбачається, що до власників прямої істотної участі (акціонерів) в АТ “СЕНС БАНК” АВН Holdings S.A. та АВН Ukraine Limited, частки участі яких у статутному капіталі АТ “СЕНС БАНК” становлять відповідно 57,6006% та 42,3994%, власників опосередкованої істотної участі в АТ “СЕНС БАНК” Фрідмана М. М., Авена П. О. та Косогова А. М., частки участі яких у статутному капіталі АТ “СЕНС БАНК” становлять відповідно 32,8632%, 12,4018% та 40,9614 % (що сукупно становить 86,2264% статутного капіталу АТ “СЕНС БАНК”), застосовані санкції, які позбавляють/обмежують їх право в розпорядженні належними їм активами, у зв’язку з чим вони не здатні виконувати визначені нормами частини першої статті 35 та частини четвертої статті 58 Закону про банки зобов’язання власників істотної участі в банку щодо підтримання на постійній основі рівня капіталу АТ “СЕНС БАНК”, достатнього для дотримання нормативних значень нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу та нормативу достатності основного капіталу, встановлених Національним банком України, та вжиття своєчасних заходів для запобігання настанню його неплатоспроможності. Це, у свою чергу, в умовах дії в Україні воєнного стану, запровадженого через повномасштабну військову агресію щодо України з боку Російської Федерації, та з урахуванням поточного

фінансового стану АТ “СЕНС БАНК” становить загрозу для інтересів його вкладників та інших кредиторів.

За таких умов, з метою захисту інтересів вкладників та інших кредиторів АТ “СЕНС БАНК”, відповідно до вимог пункту 15 розділу VII “Прикінцеві положення” Закону про банки Національний банк України зобов’язаний прийняти рішення про виведення АТ “СЕНС БАНК” з ринку.

Ураховуючи вищевикладене, керуючись нормами статей 6, 7, 15, 55 Закону України “Про Національний банк України”, статей 66, 67 та пункту 15 розділу VII “Прикінцеві положення” Закону про банки, пункту 23 розділу X Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”, Правління Національного банку України **вирішило:**

1. Вивести з ринку системно важливий банк АТ “СЕНС БАНК”.

2. Департаменту інтегрованого нагляду за банками (Андрій Котюжинський) та Департаменту ліцензування (Михайло Федоренко) у день прийняття цього рішення повідомити про це рішення АТ “СЕНС БАНК”, учасників АТ “СЕНС БАНК” та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

3. Департаменту комунікацій (Юлія Євтушенко) у день прийняття цього рішення забезпечити оприлюднення на сторінках офіційного Інтернет-представництва Національного банку України повного його тексту з урахуванням вимог Закону України “Про захист персональних даних”, з обґрунтуванням його прийняття та надати для опублікування в газеті “Голос України” або “Урядовий кур’єр” інформацію про оприлюднення повного тексту цього рішення.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника Голови Національного банку України Дмитра Олійника.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Інд. 24